

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2022 m. gegužės 12 d.¹

Byla C-278/21

AquaPri A/S
prieš

Miljø- og Fødevareklagenævnet

(*Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas, Danija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

(Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 92/43/EEB – Natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsauga – Specialios saugomos teritorijos – Poveikio aplinkai vertinimo atnaujinimas atsižvelgiant į šios teritorijoms nustatytus apsaugos tikslus – Išankstinis poveikio aplinkai vertinimo būtinumo vertinimas – Esamo žuvininkystės ūkio išmetami nitratai – Atsižvelgimas į upių baseinų valdymo planą ir atitinkamos teritorijos „Natura 2000“ planą“)

I. Įžanga

1. Pagal Buveinių direktyvos² 6 straipsnio 3 dalį reikalaujama iš anksto atlikti bet kokių planų ir projektų, galinčių reikšmingai paveikti saugomas teritorijas, poveikio vertinimą. Visgi neaišku, ar toks vertinimas taip pat būtinas, jei norint toliau eksploatuoti ūkį, kuriam jau išduotas leidimas, pagal nacionalinę teisę reikia gauti naują leidimą, kai ankstesnis leidimas išduotas pažeidžiant pareigą atlikti vertinimą. Tai yra pagrindinis šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą klausimas.
2. Jei toks vertinimas būtinas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat norėtų išsiaiškinti, kokią reikšmę šiuo atveju turi atitinkamos saugomos teritorijos upių baseinų valdymo planas ir „Natura 2000“ planas.

¹ Originalo kalba: vokiečių.

² 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102) su pakeitimais, padarytais 2013 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyva 2013/17/ES, kuria dėl Kroatijos Respublikos stojimo adaptuojamos aplinkos srities direktyvos (OL L 158, 2013, p. 193).

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Buveinių direktyva

3. Planų ir projektų, galinčių reikšmingai paveikti teritoriją, saugomą pagal Buveinių direktyvą arba Paukščių apsaugos direktyvą³, tvirtinimas reglamentuotas Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 ir 3 dalyse:

„2. Valstybės narės imasi priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, o taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdyimo, jei toks trikdyimas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3. Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisum[o,] ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.“

2. PAV direktyva

4. PAV direktyvos⁴ 1 straipsnio 2 dalies a punkte sąvoka „projektas“ apibrėžta taip:

„– statybos darbai bei kitų objektų ar veiklos planų įgyvendinimas,

– kitokie įsikišimai į natūralią aplinką ir gamtovaizdį, įskaitant mineralinių išteklių gavybą“.

B. Danijos teisė

5. *Miljøbeskyttelseslov* (Aplinkos apsaugos įstatymas) 33 straipsnyje numatyta, kad tam tikroms įmonėms ar ūkiams reikalingas leidimas. Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, tai visų pirma taikoma žuvininkystės ūkiams. Kaip nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą, esami žuvininkystės ūkiai, kuriems nebuvo išduotas leidimas pagal šią nuostatą, dėl pereinamojo laikotarpio priemonės⁵ turėjo iki 2014 m. kovo 15 d. pateikti prašymą išduoti leidimą.

³ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010, p. 7) su pakeitimais, padarytais Direktyva 2013/17.

⁴ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012, p. 1) su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais Direktyva 2014/52/ES (OL L 124, 2014, p. 1).

⁵ Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 19 punkte daroma nuoroda į *Bekendtgørelse nr. 1458 af 12. december 2017 om godkendelse af listevirksomhed (godkendelsesbekendtgørelsen)* (2017 m. gruodžio 12 d. Dekretas Nr. 1458 dėl į sąrašą įtrauktos veiklos leidimų) 70 straipsnio 2 dalį ir 2 priedo I 205 punktą. Ko gero, ši pareiga pirmą kartą nustatyta *Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed* (BEK, Nr. 143, 2006 m. kovo 1 d.) 3 straipsnio 3 dalies antrame sakinyje.

6. Dekreto dėl buveinių⁶ 6 straipsnio 1 ir 2 dalimis įgyvendinta Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis:

„6 straipsnis. 1. Prieš priimant sprendimą pagal 7 straipsnį reikia įvertinti, ar projektas individualiai arba kartu su kitais planais ar projektais gali turėti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijai. Projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtiniesiems „Natura 2000“ teritorijos tvarkymui, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas.

2. Jeigu institucija mano, kad projektas gali turėti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijai, turi būti atliekamas išsamus projekto pasekmių poveikio vertinimas, atsižvelgiant į atitinkamos teritorijos išsaugojimo tikslą. Jeigu iš poveikio vertinimo matyti, kad projektas darys neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijai, leidimas iš esmės negali būti išduodamas.“

7. Dekreto dėl buveinių 7 straipsnio 7 dalies 6 punkte konkrečiai nustatyta, kad 6 straipsnio 1 ir 2 dalys taikomos leidimams pagal Aplinkos apsaugos įstatymo 33 straipsnį.

„7. 6 straipsnis taikomas šiais Aplinkos apsaugos įstatyme numatytais atvejais:

1–5) <...>

6) leidimai įmonėms ir t. t. pagal Aplinkos apsaugos įstatymo 33 straipsnio 1 dalį, 38 ir 39 straipsnius.“

8. Pagal 2016–2021 m. valstybinį „Natura 2000“ teritorijų planą arčiausiai „Natura 2000“ teritorijos Nr. 173 yra žuvininkystės ūkis *Onsevig*; plane daugiausia dėmesio skiriama su teritorija susijusiems veiksams, nėra reikalavimų dėl veiksnių, susijusių su vandens kokybe, kuri garantuojama vykdant vandens išteklių planavimą; nenustatyti jokių konkrečių reikalavimų dėl išmetamų azoto kiekių, kurie taip pat reglamentuojami kitame įstatyme, mažinimo.

9. 2015–2021 m. upių baseinų valdymo plane, apimančiame Zelandijos salos (Danija) baseiną ir priimtame laikantis išankstinio poveikio vertinimo reikalavimo pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, taip pat, be kita ko, apimančiame „Natura 2000“ jūrų teritorijas Nr. 173, Nr. 170 ir Nr. 162, atsižvelgiant į 2015 m. lapkričio 22 d. politinį susitarimą (vadinamąjį žemės ūkio ir maisto produktų paketą), nustatyta, kad planuojama išmesti į aplinką 43 tonas azoto siekiant užtikrinti, kad žuvininkystės ūkiai, kuriems taikomi upių baseinų valdymo planai, galėtų pasinaudoti savo dabartiniu išmetimo leidimu.

III. Faktinės aplinkybės ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą

10. Danijos vandenyse iš viso yra 19 žuvininkystės ūkių, kai kurie jų – „Natura 2000“ teritorijoje arba šalia jos. Šiuo metu nagrinėjamos bylos, susijusios su septyniais iš šių žuvininkystės ūkių. Šiuose ūkiuose visų pirma auginami vaivorykštiniai upėtakiai. Žuvininkystės ūkiuose į aplinką išmetamas azotas ir fosforas, kurie gali daryti poveikį šalia esančioms „Natura 2000“ teritorijoms.

⁶ *Bekendtgørelse nr. 188 af 26. Februar 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder (habitatbekendtgørelsen)* (2016 m. vasario 26 d. Dekretas Nr. 188 dėl tarptautinio pobūdžio saugomų teritorijų įsteigimo ir administravimo).

11. Vienas iš prieštaringai vertinamų ūkių yra *Onsevig* žuvininkystės ūkis. Jis priklauso *AquaPri A/S*, kuriai šioje byloje atstovauja *Dansk Akvakultur*, Danijos žuvininkystės ūkių profesinė sąjunga. Ūkis yra Smolande, apytiksliai 1,7 km į šiaurę nuo „Natura 2000“ teritorijos Nr. 173, apytiksliai 10,5 km į pietus nuo „Natura 2000“ teritorijos Nr. 170 ir apytiksliai 12,4 km į pietus nuo „Natura 2000“ teritorijos Nr. 162. Artimiausios „Natura 2000“ teritorijos Nr. 173 įsteigimo pagrindas yra jūrų natūralios buveinės: smėlėtos pakrantės (1110), dumblingos lygumos (1140), įlankos (1160), rifai (1170) ir prioritetinės natūralios buveinės lagūnos (1150). Įvairių paukščių apsaugos teritorijų (Nr. 82, Nr. 83, Nr. 85 ir Nr. 86) įsteigimo pagrindas yra didelis perinčių ir (arba) besiilsinčių paukščių skaičius.

12. 1999 m. vasario 15 d. kompetentinga vietos aplinkos apsaugos institucija *Storstrøms Amt* (Storstriomo savivaldybė) išdavė leidimą perkelti žuvininkystės ūkį į dabartinę vietą.

13. 2006 m. spalio 27 d. *Storstrøms Amt* išdavė žuvininkystės ūkiui atnaujintą leidimą, pagal kurį jam buvo leista padidinti išmetamo į aplinką azoto kiekį 0,87 tonos, t. y. nuo 15,6 tonos iki 16,47 tonos, taip pat naudoti ir išmesti į aplinką varį ir trijų rūšių antibiotikus. *Storstrøms Amt* atliko poveikio aplinkai vertinimą (PAV peržiūrą) ir padarė išvadą, kad didesnio azoto kiekio išmetimas nedaro reikšmingo poveikio šalia esančiai „Natura 2000“ teritorijai Nr. 173, todėl projekto poveikio aplinkai vertinimo atlikti nereikia. *Storstrøms Amt* nepateikė nuorodos į taisykles dėl tarptautinių gamtos apsaugos teritorijų.

14. Šis sprendimas buvo apskūstas tuometinei skundus nagrinėjančiai institucijai *Naturklagenævnet* (Skundus gamtos apsaugos srityje nagrinėjanti taryba); skunde buvo tvirtinama, kad „Natura 2000“ teritorijai daromas poveikis. *Naturklagenævnet* pritarė *Storstrøms Amt* sprendimui. Ji konstatavo, kad su PAV peržiūra susiję trūkumai nėra tokie rimti, kad dėl jų vertinimas negalėtų.

15. Pagal taip patvirtintą 2006 m. spalio 27 d. *Storstrøms Amt* sprendimą prašymas dėl leidimo išdavimo priežiūros institucijai turėjo būti pateiktas ne vėliau kaip 2014 m. kovo 15 d.

16. Todėl *AquaPri* kreipėsi dėl aplinkosaugos leidimo išdavimo žuvininkystės ūkiui *Onsevig*; leidimą 2014 m. gruodžio 16 d. išdavė centrinė aplinkos apsaugos institucija *Miljøstyrelse* (Aplinkos apsaugos agentūra). Kaip matyti iš sprendime pateikto techninio aplinkos vertinimo, *Miljøstyrelse* laikėsi nuomonės, kad vargu ar žuvininkystės ūkis individualiai ar su kitais planais ar projektais gali turėti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijai Nr. 173. Priimdama šį sprendimą, *Miljøstyrelse*, be kita ko, rėmėsi *Storstrøms Amt* 2006 m. spalio 27 d. leidimu ir tuo, kad vėliau nebuvo pateikta jokios informacijos, iš kurios būtų matyti, kad žuvininkystės ūkis daro poveikį „Natura 2000“ teritorijai.

17. Žuvininkystės ūkiui 2014 m. gruodžio 16 d. išduotas aplinkosaugos leidimas buvo apskūstas *Miljø- og Fødevareklagenævnet* (Aplinkos ir maisto apeliacinė taryba); ši 2018 m. kovo 13 d. sprendimu panaikino aplinkosaugos leidimą. Savo sprendime *Miljø- og Fødevareklagenævnet* laikėsi nuomonės, kad dėl žuvininkystės ūkiui *Onsevig* išduoto aplinkosaugos leidimo, kuriuo leista toliau eksploatuoti žuvininkystės ūkį, kai joks visos veiklos poveikio buveinėms vertinimas anksčiau nebuvo atliktas, būtina atlikti tokį vertinimą. Šią išvadą *Miljø- og Fødevareklagenævnet* pagrindė tuo, kad visos žuvininkystės ūkiuose, esančiuose teritorijoje, vykdomos veiklos poveikis buveinėms pagal Danijos teisės aktus, kuriais įgyvendinta Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis, dar nebuvo įvertintas. *Miljø- og Fødevareklagenævnet* pažymėjo, kad iš žuvininkystės ūkio į

aplinką patenkantis maisto medžiagų kiekis kartu su kitais planais ir projektais gali daryti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms Nr. 173, Nr. 170 ir Nr. 162, todėl *a priori* negalima atmesti rizikos, kad bus padaryta žalos buveinėms, dėl kurių buvo įsteigta saugoma teritorija.

18. *AquaPri* ieškinyje dėl šio 2018 m. kovo 13 d. sprendimo dabartiniu metu nagrinėjamas *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas, Danija). Tas teismas pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmas sakinyje turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas tokiai situacijai, kaip nagrinėjama šioje byloje, kurioje prašoma leisti toliau eksploatuoti esamą žuvininkystės ūkį, kai žuvininkystės ūkio veikla ir ją vykdančią aplinką išmetamas azoto ir kitų maisto medžiagų kiekis lieka nepakitęs, palyginti su 2006 m. leista veikla ir išmetamu azoto ir kitų maisto medžiagų kiekiu, tačiau anksčiau išduodant leidimą žuvininkystės ūkiui nebuvo atliktas bendras visų žuvininkystės ūkių veiklos ir bendro poveikio teritorijoje vertinimas, nes kompetentingos institucijos įvertino tik atitinkamo žuvininkystės ūkio išmetamą bendrą papildomą azoto ir kitų medžiagų kiekį?
2. Ar atsakant į pirmąjį klausimą svarbu tai, kad 2015–2021 m. nacionaliniame upių baseinų valdymo plane į žuvininkystės ūkių buvimą teritorijoje atsižvelgiama taip, kad jame numatytas tam tikras azoto kiekis, siekiant užtikrinti, kad teritorijoje esantys žuvininkystės ūkiai galėtų naudotis dabar turimais taršos leidimais, o faktinė žuvininkystės ūkių keliamo tarša neviršytų nustatytų ribų?
3. Jei tokiu atveju, koks nagrinėjamas šioje byloje, turi būti atliekamas vertinimas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį, ar jį atlikdama kompetentinga institucija turi atsižvelgti į 2015–2021 m. upių baseinų valdymo plane nustatytas azoto išmetimo į aplinką ribines vertes ir į bet kokią kitą reikšmingą informaciją ir vertinimus, kurie galėtų būti susiję su teritorijos upių baseinų valdymo planu arba „Natura 2000“ planu?

19. *AquaPri A/S, Miljø- og Fødevareklagenævnet* (Aplinkos ir maisto apeliacinė taryba) ir Europos Komisija pateikė pastabas raštu ir dalyvavo 2022 m. kovo 24 d. vykusiame posėdyje.

IV. Teisinis vertinimas

20. Šioje byloje daugiausia dėmesio skiriama klausimui, koku mastu Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies nuostata dėl poveikio vertinimo taikytina išduodant leidimą toliau eksploatuoti ūkį nepakeitus veiklos (šiuo klausimu žr. A skirsnį). Jei ši nuostata taikoma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekia išsiaiškinti, kokią reikšmę šiuo atžvilgiu turi atitinkamos saugomos teritorijos upių baseinų valdymo planas ir „Natura 2000“ planas. Viena vertus, teiraujamas, kokią reikšmę upių baseinų valdymo plano nuostatos dėl išmetamo į aplinką azoto turi atliekant išankstinį poveikio aplinkai vertinimo poreikio vertinimą (šiuo klausimu žr. B skirsnį), kita vertus, teiraujamas, kokią reikšmę abu dokumentai turi faktiniam poveikio aplinkai vertinimui (šiuo klausimu žr. C skirsnį).

A. Pirmasis klausimas – poveikio aplinkai vertinimas atnaujinant projekto leidimą

21. Pirmuoju klausimu siekiama išsiaiškinti, ar pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį reikia atlikti galimo poveikio aplinkai vertinimą atsižvelgiant į nustatytus atitinkamos teritorijos apsaugos tikslus, kai pakartotinai suteikiamas leidimas vykdyti projektą, kurio poveikis išlieka nepakitęs, tačiau nebuvo išsamiai įvertintas ankstesnio leidimo išdavimo metu ir nebuvo atsižvelgta į kartu su kitais planais ir projektais daromą bendrą poveikį.

22. Šis klausimas keliamas konkrečiai dėl jūroje, netoli Danijos Smolando salos, veikiančio žuvininkystės ūkio, kuriam 2006 m. buvo suteiktas leidimas padidinti išmetamo į aplinką azoto kiekį, neatsižvelgiant į anksčiau patvirtintą ūkio išmetamo azoto kiekį arba azoto nuosėdas iš kitų šaltinių. Proceso dalyviai sutinka, kad šis 2006 m. vertinimas neatitiko Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies reikalavimų, nes joje reikalaujama, kad būtų atsižvelgta į bendrą atitinkamo projekto poveikį. Vis dėlto 2006 m. galutinio sprendimo teisėtumas nėra šios bylos dalykas.

23. Atsakydama į pirmąjį klausimą pirmiausia paaiškinsiu, kad pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį neįpareigojama atlikti (naujo) poveikio aplinkai vertinimo, jei ankstesnis leidimas neatitiko šios nuostatos reikalavimų (pirmojo klausimo antra dalis; žr. 1 dalį). Vėliau parodysiu, kad nacionalinėje teisėje numatytam naujam leidimui vykdyti projektą taip pat reikalingas naujas poveikio aplinkai vertinimas (pirmojo klausimo pirma dalis; žr. 2 dalį).

1. Klaidų, padarytų praeityje tvirtinant projektą, pasekmės

24. Pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį bet kokiems planams ir projektams, galintiems reikšmingai paveikti specialias saugomas teritorijas individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti (atitinkamai)⁷ atliekamas jų galimo poveikio aplinkai vertinimas atsižvelgiant į tai teritorijai nustatytus apsaugos tikslus.

25. Tai, kad projektas vykdomas ne atitinkamose „Natura 2000“ teritorijose, o už jų ribų, jokiū būdu neatleidžia nuo pareigos laikytis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje nustatytų reikalavimų⁸.

26. Šio vertinimo paskirtis – pasirengti projekto leidimo išdavimo procedūrai. Pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį, atsižvelgiant į poveikio teritorijai vertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo.

27. Taigi Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta procedūra, kuria siekiama, atsižvelgiant į išankstinį vertinimą, užtikrinti, kad planui ar projektui, tiesiogiai nesusijusiam arba nebūtinam teritorijos tvarkymui, bet galinčiam ją reikšmingai paveikti, nebūtų pritarta, nebent tai nepaveiktų nagrinėjamos teritorijos vientisumo⁹.

⁷ Pagal Buveinių direktyvos dešimtą konstatuojamąją dalį ir Buveinių direktyvos pirmines versijas ispanų, graikų, anglų, prancūzų, nyderlandų ir portugalų kalbomis.

⁸ 2006 m. sausio 10 d. Sprendimas *Komisija / Vokietija* (C-98/03, EU:C:2006:3, 44 ir 51 punktai), 2019 m. liepos 29 d. Sprendimas *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 136 punktas) ir 2020 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:680, 26 punktas).

⁹ 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 34 punktas), 2019 m. liepos 29 d. Sprendimas *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 117 punktas) ir 2020 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:680, 25 punktas).

28. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje – priešingai – nereikalaujama, kad projektas, kuriam jau suteiktas galutinis leidimas, būtų vertinamas *dar kartą*, jei pirminis vertinimas buvo klaidingas¹⁰. Todėl tuo atveju, jei veikla tęsiama be pakeitimų, paprastai naujo vertinimo nereikia¹¹.

29. Visgi tai nereiškia, kad su tokiomis klaidomis ir galimais saugomų teritorijų pažeidimais reikia sutikti. Jei vėliau paaiškėja, kad projektas, kuriam jau suteiktas leidimas, gali daryti poveikį saugomai teritorijai kaip tokiai, nes dėl jo pablogėja arba smarkiai trikdoma jos būklė, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas draudimas leidžia užtikrinti pagrindinį tikslą, t. y. aplinkos kokybės išsaugojimą ir apsaugą, įskaitant natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugą, kaip nurodyta šios direktyvos pirmoje konstatuojamojoje dalyje¹². Veikla atitinka Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį tik jeigu garantuojama, kad ji nesukels jokio trikdymo, galinčio turėti reikšmingą poveikį šios direktyvos tikslams, pirmiausia – ja siekiamiems apsaugos tikslams. Šios nuostatos pažeidimą galėtų reikšti vien tai, jog egzistuoja tikimybė ar rizika, kad veikla saugomoje teritorijoje sukels reikšmingą trikdymą¹³.

30. Todėl *AquaPri* teisingai pabrėžia, kad pareiga iš naujo įvertinti leidimą kyla ne tiesiogiai iš Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies, o iš 6 straipsnio 2 dalies. Priklausomai nuo to, kaip nacionalinėje teisėje užtikrinamas šios nuostatos taikymas, gali būti svarbu teisinis saugumas ir teisėti lūkesčiai, susiję su anksčiau išduoto leidimo tolesniu galiojimu, ypač dėl 6 straipsnio 4 dalyje numatytos išimties¹⁴. Taigi šie aspektai taip pat galėtų būti pagrindas reikalauti kompensacijos, kurią *AquaPri* tikisi gauti iš naujo atlikus poveikio vertinimą.

31. Vis dėlto aptariamam *Miljø- og Fødevareklagenævnet* sprendimu siekiama taikyti ne Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, o 6 straipsnio 3 dalį. Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad šioje nuostatoje nereikalaujama atlikti naujo poveikio aplinkai vertinimo, jei veiklos poveikis nebuvo išsamiai įvertintas išduodant ankstesnį leidimą ir nebuvo atsižvelgta į bendrą poveikį kartu su kitais planais ir projektais.

2. Naujas leidimas pagal Danijos teisę

32. Vis dėlto kyla klausimas, ar iš to taip pat galima daryti išvadą, kad pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį nereikalaujama atlikti poveikio aplinkai vertinimo atsižvelgiant į atitinkamus teritorijai nustatytus apsaugos tikslus, jei pagal nacionalinę teisę reikalaujama pakartotinai suteikti leidimą tokiam projektui, kurio poveikis išlieka nepakitęs. Tai yra pirmojo klausimo pirmos dalies dalykas.

33. Kaip jau ką tik minėta, pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį nereikalaujama atlikti naujo poveikio aplinkai vertinimo, taigi nereikia ir naujo leidimo vykdyti veiklą, jeigu ji ir toliau nekinta.

¹⁰ Šiuo klausimu žr. 2005 m. spalio 20 d. Sprendimą *Komisija / Jungtinė Karalystė* (C-6/04, EU:C:2005:626, 58 punktas).

¹¹ Šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimą *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 78–83 punktai).

¹² 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 37 punktas) ir 2010 m. sausio 14 d. Sprendimas *Stadt Papenburg* (C-226/08, EU:C:2010:10, 49 punktas).

¹³ 2016 m. sausio 14 d. Sprendimas *Grüne Liga Sachsen ir kt.* (C-399/14, EU:C:2016:10, 41 ir 42 punktai), 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 85 punktas) ir 2021 m. birželio 24 d. Sprendimas *Komisija / Ispanija (Donjanos gamtinio regiono būklės blogėjimas)* (C-559/19, EU:C:2021:512, 153 ir 155 punktai).

¹⁴ 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimas *Komisija / Graikija (Kiparisija)* (C-504/14, EU:C:2016:847, 41 punktas) ir mano išvados byloje *Komisija / Graikija (Kaliakra)* (C-141/14, EU:C:2015:528, 86 punktas) ir *Komisija / Graikija (Kiparisija)* (C-504/14, EU:C:2016:105, 40 punktas).

34. Vis dėlto jei valstybė narė pagal savo teisę numato naują leidimą, toks leidimas gali būti laikomas kompetentingų nacionalinių institucijų pritarimu projektui, kaip numatyta Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrame sakinyje. Šios institucijos tokį pritarimą gali išreikšti tik nustatčiusios, kad, atsižvelgiant į poveikio aplinkai vertinimo rezultatus, nebus daroma neigiamo poveikio teritorijos vientisumui.

a) Projekto leidimas?

35. Pritarimas turi būti susijęs su projektu, kad jį būtų galima laikyti pritarimu, kaip jis suprantamas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį.

36. Nors Buveinių direktyvoje nepateikiama sąvokos „projektas“ apibrėžties, Teisingumo Teismas iš pradžių nusprendė, kad „projekto“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal PAV direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a punktą, yra tinkama apibrėžiant tą pačią sąvoką pagal Buveinių direktyvą¹⁵. Pagal tai statybos darbai ir kitų objektų ar veiklos planų įgyvendinimas, kitokie įsikišimai į natūralią aplinką ir gamtovaizdį, įskaitant mineralinių išteklių gavybą, laikytini projektais.

37. Kadangi žuvininkystės ūkis toliau veiks be pakeitimų, leidimas nesusijęs su ūkio statybos darbais. Visgi negalima atmesti galimybės, kad ateityje saugomose teritorijose susidarysiančios papildomos azoto nuosėdos, susijusios su nesikeičiančia tolesne žuvininkystės ūkio veikla, jau gali būti laikomos kitu įsikišimu į gamtą pagal PAV direktyvoje pateiktą projekto apibrėžtį¹⁶.

38. Vis dėlto net jei būsimos papildomos azoto nuosėdos nebūtų laikomos įsikišimu pagal PAV direktyvą, tai neužkerta kelio priimti projektą pagal Buveinių direktyvą, nes PAV direktyvoje sąvoka „projektas“ apibrėžiama siauriau nei Buveinių direktyvoje¹⁷. Taikant Buveinių direktyvą pagrindinis klausimas yra tai, ar atitinkama veikla gali reikšmingai paveikti saugomą teritoriją¹⁸.

39. To iš pat pradžių negalima atmesti, jei vykdoma veikla, dėl kurios saugomose buveinėse atsiranda papildomos azoto nuosėdos¹⁹, kurios, be to, atrodo, yra aptariamo *Miljø- og Fødevareklagenævnet* sprendimo atskaitos taškas.

40. *AquaPri* remiasi Sprendimu *Stadt Papenburg*, pagal kurį tam tikros veiklos rūšys, visų pirma atsižvelgiant į jų reguliarumą, pobūdį ir vykdymo sąlygas, gali būti laikomos sudarančiomis vieną operaciją, taip pat – vienu ir tuo pačiu projektu pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, kuriam pagal šią nuostatą nauja vertinimo procedūra netaikoma²⁰. Ši jurisprudencija susijusi su

¹⁵ 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 26 punktas), 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 60 punktas) ir 2019 m. liepos 29 d. Sprendimas *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 122 punktas).

¹⁶ Žr. 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimą *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 72 punktas).

¹⁷ Žr. 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimą *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 63–66 punktai) ir 2020 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:680, 29 punktas).

¹⁸ 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 68–70 punktai).

¹⁹ Iliustratyvi mano nuomonė susijusiose bylose *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:622, visų pirma 61 ir paskesni punktai, 104 ir paskesni punktai).

²⁰ 2010 m. sausio 14 d. Sprendimas *Stadt Papenburg* (C-226/08, EU:C:2010:10, 47 ir 48 punktai) ir 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 78–80 punktai).

pasikartojančia veikla, kurią pagal nacionalinę teisę leista vykdyti vieną kartą ateityje. Sprendimas *Stadt Papenburg* susijęs su leidimu išlaikyti tam tikrą laivakelio gylį atliekant reguliarius ir tam būtinus vagos gilinimo darbus²¹.

41. Komisija ir *Miljø- og Fødevareklagenævnet* taip pat teigia, kad taip nėra, nes 2006 m. spalio 27 d. leidimu nebuvo leista tęsti žuvininkystės ūkio veiklos neribotą laiką. Priešingai, jau buvo nurodyta, kad reikia naujo leidimo.

b) *Leidimo reikšmė pagal Aplinkos apsaugos įstatymo 33 straipsnį*

42. Taigi atsakymas į pirmojo klausimo pirmą dalį priklauso nuo to, ar 2006 m. spalio 27 d. sprendime nustatytas reikalavimas ne vėliau kaip iki 2014 m. kovo 15 d. priežiūros institucijai pagal Aplinkos apsaugos įstatymo 33 straipsnį pateikti prašymą dėl leidimo vykdyti aplinkai kenksmingą veiklą reiškia, kad reikia gauti naują pritarimą, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį. Norint gauti tokį naują pritarimą projektui, reikėtų atlikti poveikio aplinkai vertinimą²².

43. Šiuo klausimu pirmiausia reikia paaiškinti, kad pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą šis reikalavimas nebuvo leidimus išduodančios institucijos nustatyta sąlyga, o tik nuoroda į tiesiogiai iš Danijos teisės aktų kylančią pareigą²³.

44. Šių Danijos teisės nuostatų turinį gali įpareigojančiai įvertinti tik nacionaliniai teismai, nes tai yra nacionalinės teisės klausimas. Visgi Teisingumo Teismas gali nurodyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kokių požymių turi turėti reikalavimas gauti naują leidimą, kad būtų galima taikyti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį.

45. Jei prašomas leidimas yra tik formalumas, kaip teigia *AquaPri*, tai nėra pritarimas, kaip apibrėžta Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje. Taip būtų, pavyzdžiui, jei leidimas turėtų būti privalomai išduotas remiantis 1999 ir 2006 m. leidimais.

46. Kita vertus, jei nacionalinėje teisėje numatyta naujuoju leidimu iš tikrųjų nusprendžiama leisti tęsti veiklą, naujasis leidimas yra pritarimas, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, dėl kurio reikia atlikti poveikio aplinkai vertinimą. Šiuo atveju naujuoju leidimu nusprendžiama, ar veiklos poveikis atitinkamai teritorijai tęsis, ar bus nutrauktas.

47. Nors prašyme priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta, kokią funkciją turi atlikti vėlesnis leidimas pagal Aplinkos apsaugos įstatymo 33 straipsnį, *Miljø- og Fødevareklagenævnet* nuomone, dėl šio leidimo reikia atlikti išsamų su juo susijusių reikalavimų patikrinimą. Taigi atrodo, kad leidimas, kaip apibrėžta PAV direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punkte, turi būti pagrįstas išsamiu atitinkamo projekto poveikio aplinkai vertinimu²⁴, jei projektui būtinas toks poveikio aplinkai vertinimas. *Prima facie* šis vertinimas apima visų pirma Danijos teisės aktus, kuriais į nacionalinę teisę perkelta Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis²⁵.

²¹ 2010 m. sausio 14 d. Sprendimas *Stadt Papenburg* (C-226/08, EU:C:2010:10, 11, 47 ir 48 punktai).

²² Šiuo klausimu žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 130 punktas) ir 2020 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:680, 38 ir 39 punktai). Taip pat žr. 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 28 punktas).

²³ Žr. šios išvados 5 išnašą.

²⁴ 2022 m. vasario 24 d. Sprendimas *Namur-Est Environnement* (C-463/20, EU:C:2022:121, 48 ir 58 punktai).

²⁵ Danijos dekreto dėl buveinių 6 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 7 straipsnio 7 dalies 6 punktas.

48. Taigi atrodo, kad leidimas pagal Aplinkos apsaugos įstatymo 33 straipsnį turi būti laikomas pritarimu pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį, todėl taip pat reikia atlikti poveikio aplinkai vertinimą pagal 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį.

c) Teisinis saugumas ir teisėtų lūkesčių apsauga

49. Tai, kas išdėstyta iki šiol, neprieštaruoja nei teisinio saugumo principui, nei teisėtų lūkesčių apsaugos principui. Jei pagal nacionalinę teisę norint toliau eksploatuoti ūkį reikalingas naujas leidimas, esamo leidimo turėtojas negali remtis tuo, kad naujasis leidimas perima esamo leidimo turinį jo nepakeičiant.

50. Taigi valstybė narė gali nesuteikti teisėtų lūkesčių dėl leidimo tęstinumo, aiškiai numatydamą vėlesnį vertinimą jau išduodant pirmąjį leidimą (kaip, atrodo, yra šiuo atveju).

51. Be to, papildomai reikia pažymėti, kad taikant tokią nuostatą iš naujo tikrinamo leidimo turėtojo pretenzijos dėl kompensacijos, kurių *AquaPri* tikėtusi, jei būtų taikoma Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis, bet kuriuo atveju negalėtų būti grindžiamos teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principais.

d) Atsakymas į pirmojo klausimo pirmą dalį

52. Taigi į pirmojo klausimo pirmą dalį reikia atsakyti taip, kad nacionalinėje teisėje numatytas naujas leidimas tęsti nepakitusią veiklą turi būti laikomas pritarimu, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, pagal kurią reikalaujama atlikti poveikio aplinkai vertinimą, kai šiuo leidimu faktiškai sprendžiama dėl veiklos tęsimo.

B. Antrasis klausimas – preliminarus 2015–2021 m. upių baseinų valdymo plano vertinimas

53. Antruoju klausimu siekiama išsiaiškinti, kokią reikšmę Danijos 2015–2021 m. upių baseinų valdymo plano reikalavimai dėl leistinių azoto kiekių išmetimo į aplinką žuvininkystės ūkiuose turi preliminariam vertinimui, ar reikia atlikti išsamų poveikio aplinkai vertinimą pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį.

54. Atsakydama į šį klausimą darysiu prielaidą, kad pagal Danijos teisę šis planas gali būti svarbus pagrindinėje byloje nagrinėjamo sprendimo teisėtumui, nors atrodo, kad jis buvo priimtas tik po to, kai 2014 m. žuvininkystės ūkiui buvo suteiktas naujas leidimas.

55. Darydama tokią prielaidą pirmiausia paaiškinsiu, pagal kokius kriterijus turi būti atliekamas minėtas preliminarus vertinimas, o tada aptarsiu 2006 m. leidimo ir 2015–2021 m. upių baseinų valdymo plano reikšmę šiame kontekste.

1. Poveikio aplinkai vertinimo būtinumas

56. Vadovaujantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmu sakiniu, jei planas ar projektas individualiai arba kartu su kitais planais ar projektais gali reikšmingai paveikti specialią saugomą teritoriją, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, būtina atlikti tinkamą poveikio aplinkai vertinimą atsižvelgiant į specialiai saugomai teritorijai nustatytus apsaugos tikslus.

57. Taigi pareiga atlikti vertinimą atsiranda tada, kai yra tikimybė ar rizika, kad planas ar projektas turės reikšmingą poveikį teritorijai²⁶. Atsižvelgiant visų pirma į atsargumo principą, kuriuo grindžiama Sąjungos vykdoma aukšto lygio apsaugos politika aplinkos srityje pagal SESV 191 straipsnio 2 dalį ir kuriuo remiantis turi būti aiškinama Buveinių direktyva, toks pavojus egzistuoja, kai, remiantis objektyviomis aplinkybėmis, negali būti atmetama galimybė, kad atitinkamas planas ar projektas reikšmingai paveiks konkrečią teritoriją²⁷. Vertinant plano ar projekto potencialų poveikį, jo dydis turi būti nustatomas visų pirma atsižvelgiant į su planu ar projektu susijusios teritorijos požymius ir specifines aplinkos sąlygas²⁸.

58. Jei po šio preliminaraus vertinimo lieka abejonių dėl didelio poveikio nebuvimo, turi būti atliktas išsamus poveikio vertinimas, kaip numatyta Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmame sakinyje²⁹.

2. 2006 m. išduotas leidimas

59. Su 2006 m. išduotu leidimu susijusio preliminaraus vertinimo trūkumai iliustruoja šio kriterijaus taikymą.

60. Iš esmės šis preliminarus žuvininkystės ūkio, kuris ir toliau veikia nepakitęs, vertinimas galėtų būti objektyvi aplinkybė, atmetanti neigiamo poveikio galimybę³⁰. Atlikus preliminarų vertinimą padaryta išvada, kad žuvininkystės ūkis neturėjo reikšmingo poveikio saugomoms teritorijoms.

61. Toks naudojimas ankstesniu vertinimu yra naudingas, tačiau reikia, kad atliekant šį vertinimą jau būtų buvę išsamiai ir tiksliai įvertinti atitinkami aspektai, kurie yra svarbūs vėliau priimant sprendimą. Vis dėlto jei vėliau išduodant leidimą paaiškėja, kad ankstesniame vertinime buvo spragų, negalima atmesti galimybes, kad atitinkamas planas ar projektas turės reikšmingą poveikį atitinkamai teritorijai.

62. Nagrinėjamu atveju pirmasis prašymo priimti prejudicinį sprendimą klausimas grindžiamas prielaida, kad 2006 m. atliktas ankstesnis preliminarus vertinimas *neapėmė* visų teritorijoje esančių žuvininkystės ūkių veiklos ir jų bendro poveikio, nes kompetentingos institucijos įvertino tik papildomą azoto ir kt. medžiagų kiekį, dėl kurio atitinkamas žuvininkystės ūkis pateikė prašymą. Vis dėlto pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį svarbiausia, ar projektas kartu su kitais planais ir projektais galėtų reikšmingai paveikti saugomą teritoriją. Todėl turėjo būti atsižvelgta į bendrą visų azoto šaltinių poveikį atitinkamoms saugomoms teritorijoms.

63. Be to, išduodant naują leidimą reikėtų atsižvelgti į per tą laiką atsiradusius naujus azoto šaltinius.

²⁶ 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 41 ir 43 punktai) ir 2019 m. liepos 29 d. Sprendimas *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 119 punktas).

²⁷ 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 44 punktas) ir 2019 m. liepos 29 d. Sprendimas *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622, 134 punktas).

²⁸ 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 48 punktas), 2014 m. gegužės 15 d. Sprendimas *Briels ir kt.* (C-521/12, EU:C:2014:330, 20 punktas) ir 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimas *People Over Wind ir Sweetman* (C-323/17, EU:C:2018:244, 34 punktas).

²⁹ 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 44 punktas), 2011 m. gegužės 26 d. Sprendimas *Komisija / Belgija* (C-538/09, EU:C:2011:349, 41 punktas) ir 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 114 punktas).

³⁰ Šiuo klausimu žr. 2020 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:680, 54 punktas).

64. Taigi 2006 m. atliktas preliminarus vertinimas yra neišsamus ir negali paneigti, kad aptariamas žuvininkystės ūkis kartu su kitais azoto nuosėdų šaltiniais daro didelį poveikį atitinkamoms teritorijoms.

3. 2015–2021 m. upių baseinų valdymo planas

65. 2015–2021 m. upių baseinų valdymo planas taip pat gali būti objektyvi aplinkybė, dėl kurios nebūtina atlikti atskiro poveikio aplinkai vertinimo, susijusio su plane numatytu poveikiu.

66. Teisingumo Teismas būtent dėl azoto nuosėdų iš įvairių šaltinių yra pripažinęs, kad iš anksto atliekamas bendras poveikio vertinimas leidžia įvertinti galimą kumuliacinį poveikį atitinkamose teritorijose³¹. Visgi nacionaliniai teismai turi visapusiškai ir išsamiai išnagrinėti tinkamo poveikio aplinkai įvertinimo, kaip jis suprantamas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, atliekamo pagal programinį metodą, mokslinį pagrindumą ir įvairius šio metodo įgyvendinimo būdus³².

67. Toks bendras vertinimas taip pat turi paneigti galimybę, kad su juo susijęs atitinkamų projektų poveikis reikšmingai paveiks nagrinėjamą teritoriją, kad būtų galima atsisakyti individualaus šių projektų vertinimo pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį³³.

68. Todėl dokumente, kuriame, kaip ir 2015–2021 m. upių baseinų valdymo plane, nurodomi leistini žuvininkystės ūkiuose išmetamo azoto kiekiai, moksliniu požiūriu turi būti užtikrinta, kad dėl šių išmetamų kiekių susidarancios azoto nuosėdos saugomose teritorijose kartu su azoto nuosėdomis iš visų kitų šaltinių nepasiektų tokio lygio, kuris neigiamai paveiktų teritorijų apsaugos tikslus.

69. Nepakanka atsižvelgti į panašius šaltinius, pavyzdžiui, kitus žuvininkystės ūkius. Reikia atsižvelgti į kiekvienos atskiros saugomos teritorijos taršą iš visų azoto šaltinių, t. y. taip pat iš žemės ūkio, nuotekų ir eismo³⁴. Tai būtina todėl, kad azoto daromas poveikis buveinių tipams priklauso nuo bendros taršos³⁵.

70. Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad nustatant leistiną išmetamo azoto kiekį dar negalima atsižvelgti į būsimų priemonių, skirtų azoto nuosėdoms mažinti saugomose teritorijose, poveikį³⁶.

71. Kaip nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą, 2015–2021 m. upių baseinų valdymo planas priimtas remiantis poveikio aplinkai vertinimu pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį. Nors tai rodo, kad jis atitinka minėtus reikalavimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas vis tiek turėtų patikrinti, ar šis vertinimas iš tiesų atmeta galimybę, kad saugomoms teritorijoms bus daromas neigiamas poveikis dėl leistinų azoto kiekių išmetimo.

³¹ 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 96 punktas).

³² 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 101 punktas).

³³ Žr. šios išvados 57 punktą.

³⁴ Žr. mano išvadą sujungtose bylose *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:622, 49 ir paskesni punktai).

³⁵ Žr. mano išvadą sujungtose bylose *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:622, 41 punktas).

³⁶ 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Coöperatie Mobilisation for the Environment ir kt.* (C-293/17 ir C-294/17, EU:C:2018:882, 126-130 punktai).

72. Be to, kyla abejonių, kad leistinas išmetamo azoto kiekis turėtų būti grindžiamas politiniu kompromisu ir nustatytas siekiant sudaryti sąlygas toliau eksploatuoti esamus žuvininkystės ūkius³⁷. Susidaro įspūdis, kad šiuo nustatymu nesiekama remiantis moksliniu pagrindu užkirsti kelio reikšmingam poveikiui saugomoms teritorijoms.

73. Galiausiai 2015–2021 m. upių baseinų valdymo plano mokslinio pagrindo vertinimą turi atlikti nacionaliniai teismai.

74. Atsižvelgiant į šio vertinimo rezultatus, 2015–2021 m. upių baseinų valdymo planas gali panaikinti abejones, kad aptariamame ūkyje į aplinką išmetamas azoto kiekis gali daryti reikšmingą poveikį saugomoms teritorijoms. Tokiu atveju – bent jau dėl šių išmetamų teršalų – nereikėtų atlikti vertinimo pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį.

75. Jei 2015–2021 m. upių baseinų valdymo planas negali išsklaidyti šių abejonių, pavyzdžiui, dėl jo mokslinio pagrindo trūkumų, tai neatmeta galimybės įtrauktus projektus vertinti individualiai pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį.

76. Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad tam tikros veiklos leistino poveikio aplinkai masto nustatymas upių baseinų valdymo plane gali būti svarbus preliminariai vertinant būtinybę atlikti šios veiklos poveikio vertinimą pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, jei šis nustatymas pašalina bet kokią abejonę, kad šiame plane numatytos atitinkamos veiklos poveikis nagrinėjamai teritorijai yra reikšmingas.

C. Trečiasis klausimas – 2015–2021 m. upių baseinų valdymo plano ir „Natura 2000“ plano poveikio aplinkai vertinimas

77. Trečiasis klausimas susijęs su atsižvelgimu į 2015–2021 m. upių baseinų valdymo planą ir „Natura 2000“ planą, skirtus atitinkamai saugomai teritorijai, atliekant poveikio aplinkai vertinimą, kuris tampa būtinas, jei per preliminarų vertinimą nepavyksta atmesti bet kokių abejonių dėl reikšmingo poveikio saugomoms teritorijoms.

78. Tokiame poveikio aplinkai vertinime turi būti pateikiami visapusiški, tikslūs ir galutiniai duomenys bei išvados, galintys išsklaidyti moksliniu požiūriu pagrįstas abejones dėl projekto, galinčio paveikti atitinkamą saugomą teritoriją, poveikio³⁸.

79. Jei 2015–2021 m. upių baseinų valdymo plane būtų pateiktos tokios išvados, atsižvelgiant į antrojo klausimo aplinkybes greičiausiai nereikėtų atlikti poveikio aplinkai vertinimo – bent jau dėl galimo neigiamo azoto nuosėdų poveikio.

80. Kita vertus, jei reikėtų atlikti poveikio aplinkai vertinimą dėl to, kad 2015–2021 m. upių baseinų valdymo planas negali pašalinti visų abejonių dėl azoto nuosėdų, atsižvelgiant ir į jį, kai atliekamas poveikio aplinkai vertinimas, reikėtų elgtis atsargiai.

³⁷ Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 12 punktas ir upių baseinų valdymo plano 5 ir 74 psl.

³⁸ 2013 m. balandžio 11 d. Sprendimas *Sweetman ir kt.* (C-258/11, EU:C:2013:220, 44 punktas), 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimas *Komisija / Lenkija (Belovežo giria)* (C-441/17, EU:C:2018:255, 114 punktas) ir 2020 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Friends of the Irish Environment* (C-254/19, EU:C:2020:680, 55 punktas).

81. Jei plane nurodyti iš kitų šaltinių išmetamo azoto kiekiai yra patikimi, jais būtų galima remtis bent jau nustatant poveikį, kurį kartu su kitais planais ir projektais darys vertinamas žuvininkystės ūkis.

82. Vis dėlto išvadą, kad šis bendras poveikis nedaro neigiamo poveikio pačiai teritorijai, remiantis planu galima daryti tik tuo atveju, jeigu jame pateikiami visapusiški, tikslūs ir galutiniai duomenys bei išvados, galintys išsklaidyti moksliniu požiūriu pagrįstas abejones dėl neigiamo azoto nuosėdų poveikio atitinkamai saugomai teritorijai.

83. Tai įmanoma tik tuo atveju, jei abejonės, kurios išliko atliekant preliminarų vertinimą ir pagrindžia būtinybę atlikti išsamų poveikio aplinkai vertinimą, nelaikytinos pagrįstomis mokslinėmis abejonėmis, bent jau atsižvelgiant į šį išsamų vertinimą.

84. Be to, saugomos teritorijos „Natura 2000“ planas neturi reikšmės vertinant azoto nuosėdų daromą neigiamą poveikį teritorijai. Taip yra todėl, kad šiame plane aiškiai nurodyta, jog jame nėra reikalavimų dėl veiksmų, susijusių su vandens kokybe, kurią užtikrina upių baseinų valdymo planas; be to, jame nenustatoma jokių konkrečių reikalavimų dėl išmetamų azoto kiekių mažinimo, kuris taip pat reglamentuojamas kitame įstatyme.

85. Todėl į trečiąją klausimą reikia atsakyti taip, kad tokie dokumentai, kaip 2015–2021 m. upių baseinų valdymo planas ir saugomos teritorijos „Natura 2000“ planas, yra svarbūs vertinant planų ar projektų poveikį saugomoms teritorijoms pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį tiek, kiek juose pateikiami visapusiški, tikslūs ir galutiniai duomenys bei išvados, galintys išsklaidyti moksliniu požiūriu pagrįstas abejones dėl projekto, galinčio paveikti atitinkamą saugomą teritoriją, poveikio.

V. Išvada

86. Todėl siūlau Teisingumo Teismui į prašymą priimti prejudicinį sprendimą atsakyti taip:

1. Direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 6 straipsnio 3 dalyje nereikalaujama atlikti naujo poveikio aplinkai vertinimo, jei veiklos poveikis nebuvo išsamiai įvertintas išduodant ankstesnį leidimą ir nebuvo atsižvelgta į bendrą poveikį kartu su kitais planais ir projektais.

Vis dėlto nacionalinėje teisėje numatytas naujas leidimas tęsti nepakitusią veiklą turi būti laikomas pritarimu šiai veiklai, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalį, pagal kurią reikalaujama atlikti poveikio aplinkai vertinimą, kai šiuo leidimu faktiškai sprendžiama dėl veiklos tęsimosi.

2. Tam tikros veiklos leistino poveikio aplinkai masto nustatymas upių baseinų valdymo plane gali būti svarbus preliminariai vertinant poreikį atlikti šios veiklos poveikio vertinimą pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalį, jei ši nustatymas pašalina bet kokią abejonę, kad šiame plane numatytos atitinkamos veiklos poveikis nagrinėjamai teritorijai yra reikšmingas.

3. Tokie dokumentai, kaip 2015–2021 m. upių baseinų valdymo planas ir saugomos teritorijos „Natura 2000“ planas, yra svarbūs vertinant planų ar projektų poveikį saugomoms teritorijoms pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalį tiek, kiek juose pateikiami visapusiški, tikslūs ir galutiniai duomenys bei išvados, galintys išsklaidyti moksliniu požiūriu pagrįstas abejones dėl projekto, galinčio paveikti atitinkamą saugomą teritoriją, poveikio.